

Felsőbb osztályba léphet

Mit jelent Hantai Simonnak a Gagosian Gallery képviselete?

MARTOS GÁBOR

Le Bourget, Párizs, 2019. X. 13. – 2020. III. 14.

Mint ezt már számos helyről – többek között ebből a lapból is – tudhatjuk, Hantai Simon bekerült azok közé a művészek közé, akiket a világ műtárgypiacán ma a legnagyobb és az egyik legjelentősebb magángaléria-hálózat, Larry Gagosian műkereskedelmi vállalkozása képvisel. Hogy ez az „együttműködés” milyen további sikerek lehetőségét nyitja meg a nemzetközi aukciókon, azt majd meglátjuk; most arról lesz szó, hogy melyek azok az első jelek, amelyek máris a „magasabb osztályba lépés” következményeit mutatják.

A Gagosian Gallery szeptember elején jelentette be, hogy az általuk a műtárgypiacon képviselt művészek körébe beemeli Hantai Simon (1922–2008) – 1948-tól haláláig Párizsban élő és alkotó, a világban ezért leginkább franciaként számon tartott – festőművészt. Első lépésként szeptember 13-án az egész világot behálózó galériabirodalom egyik párizsi kiállítóhelyén, a Gagosian Le Bourget-ban megnyitották Hantai 1969 és 1973 között festett *Études* (Etűdök), illetve az 1994 és 1997 között készített *Laissées* (Maradék) című, főleg fekete-fehér festményekből és nyomatokból összeállított kiállítását, kiegészítve a két sorozatot néhány korábbi, még az 50-es években készült munkával. A tárlat 2020. március 14-ig várja a francia fővárosban az érdeklődőket a Párizs központjától északkeletre fekvő Le Bourget repülőtér közvetlen szomszédságában, egy hatalmas korábbi ipari csarnokban működő óriási bemutatótérben. Érdemes megjegyezni, hogy a művek egy része Magyarországról érkezett Párizsba a Kálmán Maklár Fine Arts közreműködésével, akik 2006 óta dolgoznak

nemcsak itthon, de Nyugaton is Hantai népszerűsítésén és piaci árainak felépítésén; Gagosian a tervek szerint a jövőben is együtt fog működni velük.

A megnyitón az amerikai sztárgalerista maga is részt vett, személyével is nyomatékosítva, hogy legújabb művészt mennyire fontosnak tartja. Mert hogy milyen pillanatnyi kínálatból is „emelte ki” a galerista párizsi jelenléte a magyar származású festőt? Nos, a Hantai-kiállítás megnyitásának idején Gagosian galériahálózatának három New York-i bemutatóhelyén Richard Serra, egy negyediken a ma az egyik legkeresettebb kínai festő, Csao Vu-csi (Zao Wou-Ki), a londoniban Cy Twombly, a másik párizsi galériában Urs Fischer, Bázelen Katharina Grosse, Hong Kongban pedig Albert Oehlen munkái várták éppen a látogatókat (a többi kiállítóhelyen tematikus csoportos

HANTAI SIMON: *Étűd-sorozat*, 1996, akril, olaj, vászon, 294,2x453 cm

A Kálmán Maklár Fine Arts jóvoltából

kiállítások voltak). Ráadásul, mivel a megnyitó – nyilván nem véletlenül – alig pár nappal előzte meg a 46. párizsi Foire Internationale d'Art Contemporain (FIAC) műkereskedelmi vásárt (október 17–20.), ahol Gagosian természetesen ugyancsak saját standdal és kínálatlalt volt jelen, alighanem odalátogató vendégei, gyűjtői vagy akár csak az egyszerű érdeklődők egy részét is át tudta „terelni” legújabb művésze kiállítására.

HANTAÏ SIMON: *Cím nélkül 1–3*, 1981–96,
szitanyomás vászonra, 300×100 cm

A Kálmán Maklár Fine Arts jóvoltából

Magától értetődő, hogy a Gagosian-cégbirodalom honlapján jelentős teret szentelnek a kiállításnak, Hantai és munkái népszerűsítésének, de a párizsi bemutatóhoz emellett egy negyvenodas, francia nyelvű füzet is készült, amelyben szerepel egy-egy tanulmány mind a két bemutatott sorozatról, olvasható benne a művész részletes életrajza, válogatott francia nyelvű bibliográfiája (első helyen a Kálmán Maklár Fine Arts által 2012–13-ban kiadott kétkötetes nagymonográfiával), a legfontosabb egyéni kiállításainak jegyzéke, valamint természetesen itt is megtekinthető a kiállításon szereplő összes alkotás reprodukciója a művek pontos adataival.

Larry Gagosian már első lépésként ennyit „tett bele” az általa legújabbban képviselni vállalt művész promotálásába. De ki is ez a galerista, aki ma a világ egyik legfontosabb szereplője a műkereskedelmi piacon?

Lawrence Gilbert „Larry” Gagosian 1945-ben született Los Angelesben. Már a szülei is Kaliforniában látták meg a napvilágot, az örmény nagypapa azonban még Goughasian néven menekült a tengeren túlra az Oszmán Birodalomból. Larry 1963 és 1969 között angol irodalmat tanult a Los Angeles-i Kalifornia Egyetemen (UCLA), majd az egyetem kampuszán egy poszterbolttal kezdte meg önálló műkereskedelmi tevékenységét. Amikor innen „kiköltözött” a városba, kínálatát olyan fotóművészek munkáival egészítette ki, mint Diane Arbus vagy Lee Friedlander. Amikor 1978-ban Hollywoodban nyitotta meg új galériáját, a fotók mellett már olyan festőművészek alkotásai is szerepeltek a portfóliójában, mint

John Baldessari vagy Bruce Nauman, majd sorra jelentek meg üzletében olyan sztárok munkái is, mint Cindy Sherman vagy Jean-Michel Basquiat.

Gagosian 1979-ben New Yorkba költözött, és a West Broadway-n nyitotta meg ottani galériáját, pontosan szemben a legendás műkereskedő, Leo Castelli (1907–1999) üzletével. A „szembeszomszéd” hozta aztán össze őt a műkereskedelem olyan további nagyágyúival, mint Charles Saatchi vagy Annina Nosei. Gagosian 1982-ben már az utóbbival közösen rendezte meg Basquiat egyik első nagy kiállítását Los Angelesben, majd még ugyanabban az évben, de már egyedül a következőt a saját galériájában, Manhattanben. Ekkor már olyan nagynevű műgyűjtőkkel működött együtt, mint David Geffen vagy David Ganek. Alighanem egy hasonlóan jelentős gyűjtő nevében licitálva adott meg 1988 novemberében a Sotheby’s New York-i árverésén 17,05 millió dollárt egy Jasper Johns-festményért, ami akkor az addigi legmagasabb összeg volt, amit Amerikában élő művész munkájáért valaha adtak. Ezt a rekordot majd 2008-ban dönti meg Jeff Koons, amikor a Sotheby’s-nél 23,5 millió dollárért adják el egy szobrát – a licitáló ismét (a feltehetően megint csak inkább közvetítő) Gagosian, miközben Koons ekkor már maga is a „Gagosian-istálló” művésze.

Larry Gagosiannek ma tizenhét kiállítóhelye van szerte a világon: New Yorkban öt, plusz egy „shop”, Londonban és Párizsban kettő-kettő, valamint egy-egy Beverly Hillsben, San Franciscóban, Genfben, Bázelen, Rómában, Athénben és Hong Kongban. A birodalom feje az *ArtReview* művészeti magazin minden év novemberében közzétett Power 100-as listáján 2011-ben a negyedik, 2012-ban a második helyet szerezte meg a művészeti világ legbefolyásosabb szereplői között, és azóta is folyamatosan ott van az élmezőnyben. A galéria olyan sztárművészeket képvisel, mint Georg Baselitz, Ellen Gallagher, Andreas Gursky, Anselm Kiefer, Jeff Koons, Takashi Murakami, Ed Ruscha, Richard Serra, Taryn Simon, Rachel Whiteread, Mark Grotjahn vagy Ceng Fan-cse (Zeng Fanzhi), de rendeztek már

kiállításokat többek között Francis Bacon, Alexander Calder, John Chamberlain, Willem de Kooning, Lucio Fontana, Helen Frankenthaler, Alberto Giacometti, Roy Lichtenstein, Piero Manzoni, Claude Monet, Henry Moore, Jackson Pollock, David Smith, Cy Twombly vagy Andy Warhol munkáiból is, és Picasso-tárlatukat több százezer látogató tekintette meg New Yorkban és Londonban.

Ebbe a „csapatba” került be tehát mostantól Hantai Simon is. És hogy ez a „bekerülés” mit is jelent? Például rögtön azt, hogy a párizsi kiállítás megnyitásának már a másnapján egy-egy nagyobb írásban foglalkozott az eseménnyel – és így természetesen a magyar származású művésszel és munkásságával – a világ műkereskedelme iránt érdeklődők által leginkább olvasott webladlak közül kettő is, az *Artdaily* és az *Artprice*. Az előbbiben a *Gagosian opens an exhibition of black-and-white paintings and prints by Simon Hantai* című írás közli a művész életrajzát (megemlítve, hogy 1966-ban lett francia állampolgár, hogy 1982-ben ő képviselte Franciaországot a Velencei Biennálén, hogy utána viszont visszavonult a nyilvánosságtól, és évekig nem is készített újabb munkákat), részletesen bemutatja a pliage-képek alkotásának a technikáját, és beszél Jackson Pollocknak a magyar művészre gyakorolt hatásáról is. A másik megjelenésben – *The Gagosian's grand projects for the late Simon Hantai (1922–2008)* – a kiállítás megnyílásáról szóló beszámoló után Thierry Ehrmann, a Serveur Group műkereskedelmi adatbázis és az *Artprice.com* weblad alapítója-vezetője méltatja Hantai jelentőségét, felidéri korábbi aukciós sikereit, de kiemeli azt is, hogy ezek eddig jórészt Franciaországban születtek, így szerinte Gagosian előtt még további nagy

Kiállítási enteriőr **HANTAI SIMON** *Maradék* (1981-94, akril, vászon, 223×100 cm) és *Etűdök* (1996, akril, olaj, vászon, 294,2×453 cm) című sorozatával

A Kálmán Makláry Fine Arts jóvoltából

lehetőségek állnak a világpiacon legújabb művészeivel. „Kétségkívül hozzá fog férni a művész legjelentősebb műveihez, és azokat galériáin keresztül a legjobb gyűjteményekbe tudja majd bejuttatni” – mondja, majd grafikonok segítségével is elemzi a művész egyes alkotói korszakaiban készült sorozataiba tartozó művek átlagos piaci árait. Ehrmann mellett megszólal a cikkben Émilie Ovaere-Corthay is, a Galerie Jean Fournier igazgatója; ez a műkereskedelmi vállalkozás az 1950-es évektől fogva működött együtt Hantai-val, több kiállítást is rendeztek a munkáiból, sőt, mint az igazgató hangsúlyozza, a cég és a művész közti (náruk megőrzött) levelezés még további fontos dokumentumokkal szolgálhat az életmű pontosabb elemzéséhez. Ovaere-Corthay arról is beszél, hogy Hantai munkái milyen nagy közintézményekbe kerültek be már eddig is a Pompidou Központ gyűjteményétől Párizs Város Modern Művészeti Múzeumán, a montpellier-i Fabre Múzeumon vagy a bordeaux-i Kortárs Művészeti Múzeumon át egészen a New York-i MoMA kollekciónak, ám felhívja a figyelmet, hogy az utóbbin kívül a nagy angolszász gyűjteményekből még mennyire hiányoznak a művész alkotásai, vagyis hogy Gagosiannak ezen a téren is lesznek még bőben „terjesztési” lehetőségei. Az ebbe az irányba mutató következő lépés a tervek szerint éppen ezért egy nagy New York-i Hantai-kiállítás lesz, talán már jövőre.

És akkor befejezésül még annyit: Hantai Simon jelenlegi legdrágább munkájáért, a *Mariale M.A.4* (1960) című vászonért 2016 decemberében a Sotheby's párizsi árverésén 4.432.500 eurót (4,77 millió dollár; 1,391 milliárd forint) fizettek, idehaza pedig éppen a párizsi kiállítás megnyitását követő napokban ért el új szerzői csúcst a Kieselbach Galéria árverésén 30 millió forintos leütéssel. Vagyis Larry Gagosian „innen indul”. A többit majd meglátjuk. És persze drukkolunk.